

Vorbereiding op het nieuwe bestemmingsplan

Natuurtoets Eeserwold

Gemeente Steenwijkerland

16 maart 2015
Concept rapport
BD4157

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.
PLANNING & STRATEGY

Chopinlaan 12
Postbus 8064
9702 KB Groningen
+31 88 348 53 00 Telefoon
info@groningen.royalhaskoning.com E-mail
www.royalhaskoningdhv.com Internet
Amersfoort 56515154 KvK

Documenttitel	Vorbereiding op het nieuwe bestemmingsplan Natuurtoets Eeserwold
Verkorte documenttitel	Natuurtoets Eeserwold
Status	Concept rapport
Datum	16 maart 2015
Projectnaam	Vorbereiding op het nieuwe bestemmingsplan
Projectnummer	BD4157
Opdrachtgever	Gemeente Steenwijkerland
Referentie	BD4157/R003-C1/TRA/NVW/Gron

Auteur(s)	[REDACTED]	
Collegiale toets	[REDACTED]	
Datum/paraaf	16-03-2015	v
Vrijgegeven door	[REDACTED]	[REDACTED]
Datum/paraaf	16-03-2015	[REDACTED]

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
1 INLEIDING	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doel	1
1.3 Leeswijzer	2
2 BESCHRIJVING PLANGEBIED	3
2.1 Toekomstvisie plangebied	3
2.2 Status plangebied	4
3 JURIDISCHE KADERS	6
3.1 Natuurbeschermingswet 1998	6
3.2 Beschermde natura 2000- gebieden	7
3.3 Flora- en faunawet	13
3.4 Voormalige EHS: Natuur Netwerk Nederland	14
3.5 Tijdelijke natuur	15
4 EFFECTEN OP NATUUR	17
5 QUICKSCAN FLORA –EN FAUNAWET	18
5.1 Werkwijze	18
5.2 Beschermde soorten	18
6 VOORTOETS NATUURBESCHERMINGSWET 1998	25
6.1 Effectbeoordeling de Wieden	25
6.1.1 Habitattypen	25
6.1.2 Habitatsoorten	25
6.1.3 Broedvogels	27
6.1.4 Niet-broedvogels	27
6.2 Effectbeoordeling de Weerribben	28
6.2.1 Habitattypen	28
6.2.2 Habitatsoorten	28
6.2.3 Broedvogels	29
6.3 Effectbeoordeling Holtingerveld	29
6.3.1 Habitattypen	30
6.3.2 Habitatsoorten	30
7 TOETSING VOORMALIGE EHS; NATUURNETWERK NEDERLAND	31
8 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	32
8.1 Conclusie voortoets	32
8.2 Conclusie quickscan Flora- en faunawet	32
8.3 Conclusie toetsing voormalige EHS: NNN	33
9 MITIGATIE	34

1 INLEIDING

Het project Eeserwold is een gebiedsontwikkeling in de gemeente Steenwijkerland, waarbij wonen, werken en recreatie worden samengebracht. Het plangebied ligt ten noorden van Steenwijk. De oostgrens wordt gevormd door de Steenwijker Aa, de westgrens door de Eesveense Wetering en de zuidgrens door rijksweg A32 (zie figuur 2.1).

1.1 Aanleiding

De gemeente is in 2005 begonnen met de voorbereiding van het nieuwe bestemmingsplan. Omdat dit negen jaar geleden is, zijn de natuuronderzoeken te oud voor het aanvragen van een eventuele ontheffing Flora- en faunawet en vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. De gemeente Steenwijkerland heeft aan Royal HaskoningDHV gevraagd om de onderzoeken uit 2005 te actualiseren.

1.2 Doel

Het doel van deze rapportage is het actualiseren van de natuuronderzoeken die in 2005 zijn gebruikt bij de voorbereiding van het nieuwe bestemmingplan van het project Eeserwold. Daarnaast wordt aangegeven wat de gemeente Steenwijkerland moet doen op het gebied van natuur om het nieuwe bestemmingsplan vast te kunnen stellen. In de actualisatie zullen de effecten in beeld gebracht worden voor de Natura 2000-gebieden (N-2000), de Flora- en faunawet (Ff-wet) en het Natuur Netwerk Nederland (NNN) (de voormalige EHS). Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt wat de haalbaarheid is van het plan in relatie tot eventuele effecten en de noodzaak tot het aanvragen van vergunning/ontheffing en het nemen van eventuele compensatie- en mitigatiemaatregelen.

Voortoets Natuurbeschermingswet

De Natura 2000-gebieden Holtingerveld, de Wieden en de Weerribben liggen in de omgeving van het plangebied. Deze Natura 2000-gebieden zijn beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet). In artikel 19d van de Nb-wet staat vermeld dat het niet toegestaan is zonder Nb-wetvergunning projecten te realiseren die de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder hoofdstuk 3).

Deze natuurtoets bevat een voortoets Nb-wet die beoordeelt of de kwaliteit van een Natura 2000-gebied wordt aangetast en of er een negatief effect kan optreden op soorten waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen. De voortoets concludeert vervolgens of nader onderzoek, een passende beoordeling en/of een Nb-wetvergunning nodig zijn.

Quickscan Flora- en faunawet

Mogelijk komen er in en rondom het plangebied soorten voor die beschermd zijn in het kader van de Flora- en faunawet (Ff-wet). Bij de totstandkoming van het huidige bestemmingsplan in 2005 zijn voorafgaand ook natuuronderzoeken gedaan; *Ecologie Eesveense Hooilanden*, 2002 (Royal Haskoning), *Natuuronderzoek Eesveense Hooilanden Steenwijk*, 2003 (Bureau Natuurbalans) en *Flora en fauna Eeserwold*, 2004 (Royal Haskoning). Ook is er in het plangebied Tijdelijke natuur ontwikkeld.

Deze natuurtoets bevat een flora en fauna quickscan waarin de mogelijk negatieve effecten op de huidige aanwezige soorten worden bepaald, hierin zijn de vorige onderzoeken meegenomen. Als een verbodsbepaling in de Ff-wet wordt overtreden is het noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen.

Toetsing Natuur Netwerk Nederland

Aangrenzend aan het plangebied ligt een (robuuste) ecologische verbinding van het Natuur Netwerk Nederland. Mogelijk worden de wezenlijke waarden en kenmerken van deze verbinding aangetast door de realisatie van het project Eeserwold. Wanneer effecten hierop niet uit te sluiten zijn zal er in overleg met de provincie Overijssel bepaald moeten worden hoe hiermee om te gaan. Er kan gedacht worden aan compensatie in kwalitatieve of financiële vorm.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied en de voorgenomen werkzaamheden. Daarna wordt in hoofdstuk 3 het kader van de Natuur-beschermingswet 1998 en de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden beschreven. In dit hoofdstuk wordt ook het kader van de Flora- en faunawet en het Natuur Netwerk Nederland (voormalige EHS) beschreven. Hoofdstuk 4 beschrijft de effecten die mogelijk invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van de nabij gelegen Natura 2000-gebieden en/of op de Ff-wet beschermde soorten en de wezenlijke waarden en kenmerken van het Natuur Netwerk Nederland. Hoofdstuk 5 bevat de quickscan van de Ff-wet beschermde soorten. Hoofdstuk 6 bevat de voortoets waarin de effecten op de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen worden beoordeeld. Hoofdstuk 7 gaat in op de eventuele effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het Natuur Netwerk Nederland. Hoofdstuk 8 bevat de conclusies uitgesplitst op de Ff-wet, Nb-wet en Natuur Netwerk Nederland, waarin antwoord wordt gegeven of er (significant) negatieve effecten optreden op de beschermde soorten of gebieden. Daarnaast bevat het een advies over de eventueel benodigde vervolgstappen. Er wordt afgesloten met een hoofdstuk mitigerende maatregelen.

2 BESCHRIJVING PLANGEBIED

Het plangebied ligt ten noorden van Steenwijk. De oostgrens is de Steenwijker Aa, de westgrens de Eesveense Wetering en in het zuiden de A32. Het plangebied ligt midden in het beekdal van de Steenwijker Aa op een plaats waar het beekdal zich versmalt tussen twee stuwwallen. Het gebied had een agrarische functie en een zandwinplas. Op dit moment is de agrarische functie er deels af en is er sprake van Tijdelijke natuur (zie ook paragraaf 3.5.). Op de locatie waar eventueel het golfterrein gerealiseerd zou worden is nu nog agrarisch gebied. Daarnaast is de zandwinplas nog in gebruik.

Figuur 2.1. Ligging plangebied in rood kader (bron: Google Earth).

Ter hoogte van de zandwinplas wordt het plangebied van west naar oost doorkruist met een singel van zachte berk, populier (spec.), zomereik en zwarte els met ondergroei van riet en brandnetel. Tussen de zandwinplas en de Steenwijker Aa is een ecologische zone ingericht met geïsoleerde poelen voor amfibieën, een vistrap voor onder andere het bierpje en de grote modderkruiper met een nevengeul en verlaagde oevers die ook zeer geschikt zijn voor de otter.

2.1 Toekomstvisie plangebied

Om de ontwikkelruimte van het plangebied Eeserwold door te vertalen naar het nieuwe bestemmingsplan Eeserwold 2015, moet er voor het nieuwe bestemmingsplan onderzoek worden gedaan waaruit blijkt dat het behoud van deze ruimte ruimtelijk haalbaar en uitvoerbaar is.

De woonbestemmingen blijven afgestemd op de ontwikkeling van luxe woningen (villa's op ruime woonkavels). Het aantal woningen dat binnen de planperiode volgens het nieuwe bestemmingsplan mag worden gerealiseerd, wordt gebaseerd op de uitkomst van een nieuw woningmarktonderzoek. Voor zover dit onderzoek uitwijst dat de behoefte aan deze woningen de komende tien jaar lager is dan in het huidige bestemmingsplan opgenomen maximum (154 woningen) wordt in het nieuwe bestemmingsplan dit lagere aantal als een nieuw maximum opgenomen.

Figuur 2.2. Schets van de toekomstige gewenste inrichting van het plangebied.

2.2 Status plangebied

De ruimtelijke ontwikkeling die het huidige bestemmingsplan in het plangebied mogelijk maakt, is tot dusver gedeeltelijk gerealiseerd. In de periode 2003 tot en met 2007 werd er nog relatief veel bedrijfsgrond uitgegeven. De afgelopen jaren (2008 tot nu) zijn de uitgiftecijfers aanzienlijk gereduceerd. Voorlopig moet worden aangenomen dat de hoge uitgiftes van 2003 - 2007 niet meer bereikt zullen worden. Voor de komende planperiode van het nieuwe bestemmingsplan Eeserwold (2015 - 2020) moet worden uitgegaan van een veel lagere bedrijfsuitgifte. Wat betreft de Campus (bedrijventerrein) zijn er enkele bedrijfskavels uitgegeven. In 2013 is er een omgevingsvergunning verleend voor het realiseren van een hypermarkt op deze campus. Er is ook een start gemaakt met de realisering van de woningen; op 1 januari 2014 waren er zes woningen gebouwd. De exploitatie van de overige deelgebieden is echter nog niet gestart.

Het plangebied ligt voor het grootste deel bouwrijp te wachten op verdere invulling en is deels nog in gebruik als agrarisch gebied en Tijdelijke natuur.

Figuur 2.3. Luchtfoto status verbindingzone langs de Steenwijker Aa omstreeks 2013 (bron: provincie Overijssel).

3 JURIDISCHE KADERS

In dit hoofdstuk staan de juridische kaders van de Natuurbeschermingswet 1998, Flora- en faunawet, de voormalige EHS, het Natuur Netwerk Nederland en Tijdelijke natuur beschreven.

3.1 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 richt zich op de gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Met deze Europese richtlijnen worden habitats en soorten van Europees belang beschermd. Dit zijn de Natura 2000-gebieden. De Natuurbeschermingswet 1998 is ook van kracht voor beschermde natuurmonumenten en op gebieden die de Minister van Economische Zaken heeft aangewezen ter uitvoering van internationale verdragen en verplichtingen, zoals de Wetlands-Conventionie. Sinds 1 oktober 2005 is het beschermingsregime van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) van kracht. Vanuit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zijn belangrijke bepalingen overgenomen. Eén van die bepalingen is het afwegingskader, inclusief compenserende maatregelen, zoals dat in artikel 6 van de Habitatrichtlijn staat. Het afwegingskader geeft aan op welke wijze besluitvorming plaats moet vinden voor plannen en projecten met mogelijke gevolgen voor beschermde Natura 2000-gebieden.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (of momenteel nog aangemeld), te voorkomen, bepaalt de wet dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van habitats kunnen verslechteren of die een verstoring effect kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (artikel 19d, eerste lid). In Aanwijzingsbesluiten wordt door het Ministerie van Economische Zaken de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

De instandhoudingsdoelstellingen ofwel Natura 2000-doelen, geven een concretisering van de hoofddoelstelling van het Natura 2000-netwerk voor Nederland. Deze concretisering gebeurt op landelijk niveau en op gebiedsniveau. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. De Natura 2000-doelen op landelijk en op gebiedsniveau worden vastgelegd in het 'Natura 2000 Doelendocument'. 'Het Natura 2000 Doelendocument' omvat het landelijke kader van de Natura 2000-doelen, de bijdrage van Nederland aan het Natura 2000-netwerk en de bijdrage van concrete gebieden hieraan. De Natura 2000-doelen betreffen zowel behoud van bestaande waarden als ontwikkeling van waarden. De doelen op gebiedsniveau worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden. In de beheerplannen wordt aangegeven hoe de beheerders deze doelen willen realiseren. Het aanwijzingsbesluit definieert naast de instandhoudingsdoelstellingen de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied.

Het is een formeel besluit en daarmee het instrument dat burgers, bedrijven en andere overheden direct bindt. Provincies en (rijks)overheid zijn echter verantwoordelijk voor de realisatie van maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken.

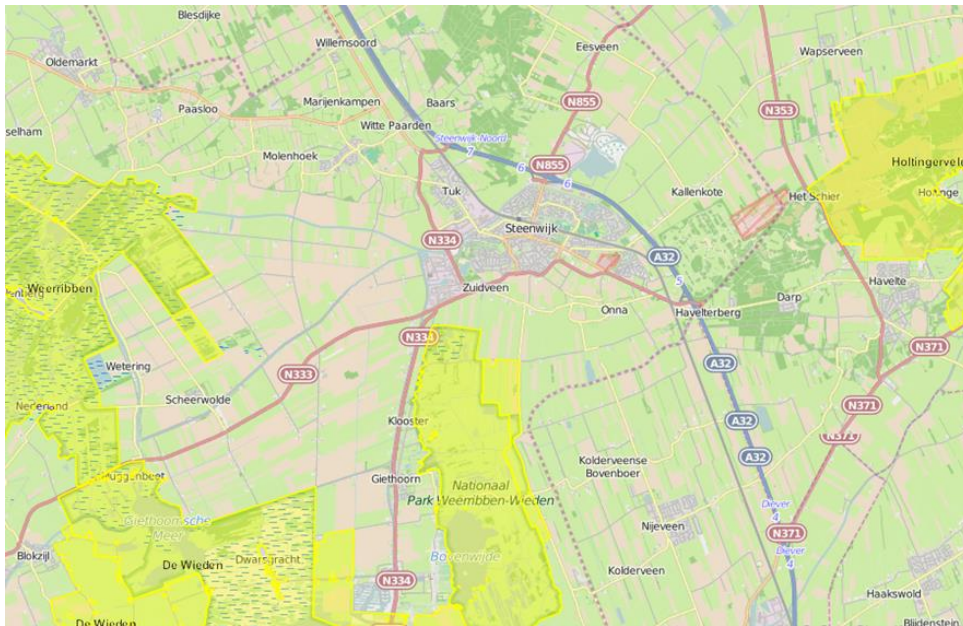
Aanwijzingsbesluiten hebben een onbepaalde looptijd en worden vastgesteld door de Minister van Economische Zaken (Ministerie van Economische Zaken).

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied kunnen invloed hebben op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Externe werking treedt op wanneer er, ongeacht de locatie, een effectgebied ontstaat als gevolg van het optreden van ruimtelijke overlap tussen een invloed gebied van een instandhoudingsdoelstelling en een invloed gebied van een activiteit die plaatsvindt buiten een Natura 2000-gebied en waarvoor de instandhoudingsdoelstelling gevoelig is. Voor de vergunningverlening betekent dat ook activiteiten buiten het gebied getoetst dienen te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

3.2 Beschermde natura 2000- gebieden

Het plangebied Eeserwold ligt niet in een Natura 2000-gebied. Echter er kan wel externe werking optreden in de nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Het doel van deze voortoets is te bepalen of er door externe werking (significant) negatieve effecten kunnen optreden op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden de Wieden (op 4,0 km afstand) Holtingerveld (op 4,2 km afstand) en de Weerribben (op 8,5 km afstand) als gevolg van het project Eeserwold. Op grotere afstand (meer dan 6 km) liggen ook de gebieden Drents Friese Wold en het Dwingelderveld. Voor deze gebieden geldt dat wordt aangenomen dat de grote afstand ten opzichte van het plangebied er voor zorgt dat er geen significante effecten optreden op de natuurwaarden van deze gebieden. De Weerribben ligt ook buiten de afstand van 6 km, maar doordat de otter voor kan komen in het plangebied en de Wieden en Weerribben belangrijk leefgebied zijn voor de otter, wordt de Weerribben ook meegenomen in de beoordeling. De Wieden, de Weerribben en Holtingerveld worden hieronder beschreven

Figuur 3.1. Ligging van het plangebied (in groen kader) ten opzichte van de Wieden en de Weerribben en Holtlingerveld (gele arcering) (bron: synbiosys).

De Wieden

Het gebied de Wieden is een laagveenmoeras met meren, kanalen, natte graslanden, natte heiden, trilvenen, galigaanmoerassen, rietland en moerasbos. Het gebied is een restant van het laagveengebied dat zich ooit van Zwolle tot ver in Friesland uitstreckte. Alle successiestadia van open water tot en met moerasheide en veenbos zijn aanwezig (Synbiosys, 2015).

Instandhoudingsdoelstellingen

Het gebied de Wieden is in 2013 definitief aangewezen als Natura 2000-gebied waarin de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn is opgenomen.

Tabel 3.1. Instandhoudingsdoelstellingen de Wieden (bron:synbiosys)

		SVI	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit	Doelstelling Populatie	Draagkracht aantal vogels
Habitattypen						
H3140	Kranswierwateren	--	>	>		
H3150	Meren met krabben- scheer en fontein- kruiden	-	>	>		
H4010B	Vochtige heiden (laagveengebieden)	-	=	=		
H6410	Blauwgraslanden	--	>	>		
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=		
H7140A	Overgangs- en trilve- nen (trilvenen)	--	>	=		

		SVI	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit	Doelstelling Populatie	Draagkracht aantal vogels
H7140B	Overgangs-en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	=	=		
H7210	Galigaanmoerassen	-	>	>		
H91D0	Hoogveenbossen	+	=	>		
Habitatsoorten						
H1016	Zeggekorfslak		=	=	=	
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	--	>	>	>	
H1060	Grote vuurvliinder	--	>	>	>	
H1082	Gestreepte waterroofkever	--	>	>	>	
H1134	Bittervoorn	-	=	=	=	
H1145	Grote modderkruiper	-	=	=	=	
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=	=	
H1163	Rivierdonderpad	-	=	=	=	
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=	
H1393	Geel schorpioenmos	--	>	>	>	
H1903	Groenknolorchis	--	=	=	=	
H4056	Platte schijfhoren	-	=	=	=	
Broedvogels						
A017	Aalscholver	+	=	=		
A021	Roerdomp	--	=	=		
A029	Purperreiger	--	=	=		
A081	Bruine Kiekendief	+	=	=		
A119	Porseleinhoen	--	=	=		
A122	Kwartelkoning	-	>	>		
A153	Watersnip	--	=	=		
A197	Zwarte Stern	--	>	>		
A229	IJsvogel		=	=		
A275	Paapje	--	>	>		
A292	Snor	--	=	=		
A295	Rietzanger	-	=	=		
A298	Grote karekiet	--	>	>		
Niet-broedvogels						
A005	Fuut	-	=	=		110
A017	Aalscholver	+	=	=		behoud
A037	Kleine Zwaan	-	=	=		8
A041	Kolgans	+	=	=		3800
A043	Grauwe Gans	+	=	=		1100
A050	Smient	+	=	=		500
A051	Krakeend	+	=	=		150
A059	Tafeleend	--	=	=		210
A061	Kuifeend	-	=	=		430
A068	Nonnetje	-	=	=		30

		SVI	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit	Doelstelling Populatie	Draagkracht aantal vogels
A070	Grote Zaagbek	--	=	=		20
A094	Visarend	+	=	=		2

Legenda

SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
=(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

De Weerribben

De Weerribben bestaat uit uitgeveende trekgraten, onvergraven legakkers van wisselende breedte, grotere percelen niet-vergraven veen, verlandend water, trilveen rietlanden, graslanden, ruigteterreinen en moerasbossen. Alle successiestadia van open water tot en met moerasheide en veenbos zijn aanwezig. Toen rond 1920 de turfwinning niet meer rendabel was, schakelde de lokale bevolking geleidelijk over op rietteelt. In 1919 werd het Stroink gemaal bij Blokzijl gebouwd om het waterpeil in Noordwest Overijssel onder controle te krijgen. Hierdoor werden de rietlanden minder nat, waardoor het verlandingsproces versnelde en het riet doorgroeide raakte met ruigtekruiden (synbiosys, 2015).

Instandhoudingsdoelstellingen

Het gebied de Weerribben is in 2013 definitief aangewezen als Natura 2000-gebied waarin de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn is opgenomen.

Tabel 3.2. Instandhoudingsdoelstellingen de Weerribben (bron:synbiosys).

		SVI	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit	Doelstelling Populatie	Draagkracht aantal vogels
Habitattypen						
H3140	Kranswierwateren	--	>	>		
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	>	>		
H4010B	Vochtige heiden (laag-veengebieden)	-	>	=		
H6410	Blauwgraslanden	--	=	>		
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=		
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	>	>		
H7140B	Overgangs-en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	=	=		

		SVI	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit	Doelstelling Populatie	Draagkracht aantal vogels
H7210	Galigaanmoerassen	-	>	>		
H91D0	Hoogveenbossen	-	=	>		
Habitatsoorten						
H1016	Zeggekorfslak		=	=	=	
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	--	>	>	>	
H1060	Grote vuurvinder	--	>	>	>	
H1082	Gestreepte waterroofkever	--	>	>	>	
H1134	Bittervoorn	-	=	=	=	
H1145	Grote modderkruiper	-	=	=	=	
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=	=	
H1163	Rivierdonderpad	-	=	=	=	
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=	
H1903	Groenknolorchis	--	=	=	=	
H4056	Platte schijfhoren	-	=	=	=	
Broedvogels						
A021	Roerdomp	--	>	>		
A029	Purperreiger	--	>	>		
A119	Porseleinhoen	--	>	>		
A153	Watersnip	--	=	=		
A197	Zwarte Stern	--	>	>		
A292	Snor	--	>	>		
A295	Rietzanger	-	=	=		
A298	Grote karekiet	--	>	>		

Legenda

SVI	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)
landelijk	
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
=($\leq$)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

Holtingerveld

Holtingerveld (voorheen Havelte-Oost) is een heidegebied op de stuwwal Havelterberg. De Havelterberg bestaat voor een groot deel uit kalkrijke rode keileem, die een slecht doorlatende laag vormt waardoor zelfs boven op de berg natte condities bestaan, waarin dopheidevegetaties voorkomen. Natte en droge heiden en heischrale graslanden in afwisseling met vennen en stuifzanden vormen de belangrijke bestanddelen van deze diversiteit. In de vennen zijn verschillende stadia van verlanding aanwezig. Rond de essen komen plaatselijk soortenrijke eikenberkenbossen voor. In de stuifzandgebieden die vrijwel volledig zijn bebost zijn plaatselijk nog kleinschalige stuifzanden aanwezig met karakteristieke soortenarme buntgrasvegetaties (synbiosys, 2015).

Instandhoudingsdoelstellingen

Het gebied Holtingerveld is in 2013 definitief aangewezen als Natura 2000-gebied waarin de Habitatrichtlijn is opgenomen.

Tabel 3.3. Instandhoudingsdoelstellingen Holtingerveld (bron: synbiosys)

		SVI	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit	Doelstelling Populatie	Draagkracht aantal vogels
Habitattypen						
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	--	>	>		
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	=	=		
H2330	Zandverstuivingen	--	=	>		
H3160	Zure vennen	-	=	>		
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>		
H4030	Droge heiden	--	=	>		
H6230	*Heischrale graslanden	--	>	>		
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	=	>		
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	=	=		
H9190	Oude eikenbossen	-	=	>		
H91D0	*Hoogveenbossen		=	=		
Habitatsoorten						
H1042	Gevlekte witsnuitlibel		=	=	=	
H1166	Kamsalamander	-	>	>	>	

Legenda

SVI	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)
landelijk	
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
=(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

Tabel 3.4. Instandhoudingsdoelstellingen Holtingerveld (bron: synbiosys).

		SVI	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit	Doelstelling Populatie	Draagkracht aantal vogels
Habitattypen						
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	--	>	>		
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	=	=		
H2330	Zandverstuivingen	--	=	>		
H3160	Zure vennen	-	=	>		
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>		
H4030	Droge heiden	--	=	>		
H6230	*Heischrale	--	>	>		

		SVI	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit	Doelstelling Populatie	Draagkracht aantal vogels
	graslanden					
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	=	>		
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	=	=		
H9190	Oude eikenbossen	-	=	>		
H91D0	*Hoogveenbossen		=	=		
Habitatsoorten						
H1042	Gevlekte witsnuitlibel		=	=	=	
H1166	Kamsalamander	-	>	>	>	

Legenda

SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
=(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

3.3 Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet regelt de bescherming van in het wild levende planten en dieren in Nederland door middel van een aantal verbodsbepalingen (zie bijlage). In deze wet zijn de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn opgenomen. De opgenomen soorten zijn vaak op landelijk of Europees niveau zeldzaam of bedreigd, maar ook meer algemene soorten zijn beschermd in de wet.

Er zijn vier categorieën beschermde soorten: tabel 1, tabel 2, tabel 3 en vogels. De eerste tabel betreft algemene beschermde soorten. Bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt voor deze soorten een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld behalve de algemene zorgplicht (art 2 Ff-wet). Voor soorten van tabel 2 (zeldzame soorten en alle vissen die niet onder de Visserijwet vallen), geldt bij kleinschalige ruimtelijke ontwikkeling en/of inrichting een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Indien niet met een gedragscode kan worden gewerkt, moet ook voor tabel 2 soorten een ontheffing aangevraagd worden. Voor soorten van tabel 3 kan bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting niet gewerkt worden met een gedragscode en is bij overtreding van een verbodsbepaling een ontheffing nodig. Tot tabel 3 behoren alle soorten van de Europese Habitatrichtlijn aangevuld met soorten die in Nederland kwetsbaar en zeldzaam zijn. Voor vogels geldt een aparte beschermingsstatus. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden.

Voor tabel 2 soorten is een 'lichte toets' noodzakelijk. In de lichte toets moet er voor worden gezorgd dat de gunstige staat van instandhouding (op landelijk niveau) wordt gegarandeerd en de activiteit moet een redelijk doel dienen.

Voor de soorten van tabel 3 geldt een 'uitgebreide toets'. Er mag hierin geen andere bevredigende oplossing zijn voor de geplande activiteit, de gunstige staat van instandhouding dient te worden gewaarborgd en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang. De gunstige staat van instandhouding van soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn dient lokaal beoordeeld te worden. Voor de overige soorten uit tabel 3 is de landelijke populatie van belang.

De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Daarnaast erkent de wet dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn (erkenning van de intrinsieke waarde). Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van Gedeputeerde Staten van de provincies.

In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden. Daarnaast mogen planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld worden. Dit is nader omschreven in de algemene verbodsbepalingen, artikel 8 t/m 12. Naast deze verbodsbepalingen is er ook een algemene zorgplicht van toepassing. Deze zorgplicht schrijft voor dat er voldoende zorg in acht moet worden genomen voor alle in het wild levende planten en dieren. Ook is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten te beschadigen, te vernielen of te verstoren.

De Flora- en faunawet heeft belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 en 2013 aangescherpt, mede naar aanleiding van uitspraken van de Raad van State. Voor een uitgebreide toelichting op de bescherming categorieën, de verbodsbepalingen, het beoordelingskader en een specifieke toelichting op broedvogels, zie bijlage 1.

Zorgplicht

Voor alle soorten (beschermde en onbeschermde) kent de Ff-wet een zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving.

3.4 Voormalige EHS: Natuur Netwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. In de wet heet dit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het Natuurnetwerk Nederland (de voormalige Ecologische Hoofdstructuur) en hierna NNN, is planologisch verankerd in de actualisatie van de omgevingsverordening Overijssel 2013. Het NNN bestaat uit natuurkerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en natuurverbindingen. Bestemmingswijzigingen die de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied significant aantasten zijn niet toegestaan. De provincie Overijssel toetst het plan hierop en hanteert het 'nee, tenzij' beginsel'. Wanneer er significante effecten en geen alternatieven zijn moeten mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden. Het plangebied valt deels binnen de begrenzing van het NNN, zie Figuur 3.2.

Figuur 3.2. Ligging plangebied (in rood kader) ten opzichte van NNN (groene arcering) (bron: provincie Overijssel).

3.5 Tijdelijke natuur

Tijdelijk natuurterrein Eeserwold is door projectontwikkelaar Roelofs in samenwerking met Landschap Overijssel ontwikkeld. Flora en fauna mogen op dit terrein hun gang gaan zolang er niet gebouwd wordt. Zodra dit wel het geval is zal de mogelijke aanwezigheid van waardevolle natuur echter geen beletsel zijn om de ontwikkeling door te zetten, hiervoor heeft het Ministerie Economische Zaken namelijk een ontheffing afgegeven.

Voorwaarden

Om in aanmerking te komen voor een ontheffing voor Tijdelijke natuur moet worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

- de uiteindelijke bestemming ligt onherroepelijk vast;
- aan eventuele compensatievoorwaarden in het kader van de Flora- en faunawet die de bestemmingswijziging mogelijk maken, is voldaan;
- de uiteindelijke bestemming is nog niet gerealiseerd;
- er vindt, tussen het moment van bestemmingswijziging en het moment van daadwerkelijke bestemmingsrealisatie, natuurontwikkeling plaats;
- er zit minimaal één broedseizoen tussen het toestaan van natuur en de realisatie van de uiteindelijke bestemming.

Eeserwold voldoet aan al deze voorwaarden. Roelofs heeft volgens een inrichtingsplan van Landschap Overijssel een ecozone in het beekdal van de Steenwijker Aa gerealiseerd als compensatie; ruim anderhalve kilometer lang en 75 m breed is deze natuurzone en het doel hiervan is om langs de Steenwijker Aa de leefomstandigheden en doortrekmogelijkheden van planten en dieren te verbeteren. Hiervoor zijn meanders, natte oevers en verschillende ondiepe poelen aangelegd, die nieuw leefgebied vormen voor vissen en amfibieën.

Voordelen

De Nederlandse overheid heeft de verantwoordelijkheid om flora en fauna op haar grondgebied in een 'gunstige staat van instandhouding' te houden. Tijdelijke natuur kan hieraan een bijdrage leveren.

Het biedt planten en dieren een tijdelijk leef- en voortplantingsgebied. Die tijdelijkheid lijkt een bezwaar, maar veel soorten gedijen juist in gebieden met sterk wisselende omstandigheden. Vooral bij een uitgangssituatie met kale bodems zal tijdelijke natuur een aantrekkingskracht zijn voor 'pionierssoorten' zoals plevieren en de rugstreeppad. Deze zullen weer verdwijnen door natuurlijke successie of doordat de terreinen definitief bebouwd of ontgraven worden.

Ontheffing

Kern van het nieuwe beleid is dat een terreineigenaar vooraf toestemming krijgt om in het kader van de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwijderen op het moment dat het gebied zijn uiteindelijke bestemming krijgt (in dit geval een woonwijk en bedrijventerrein). Als voorwaarde geldt dat de terreineigenaar de natuur zich vrij laat ontwikkelen totdat de werkzaamheden beginnen. Daarnaast geldt de zorgplicht nog wel; waardoor het belangrijk is om op tijd met de voorbereidingen voor het opruimen van de Tijdelijke natuur en de uitvoering van de geplande werkzaamheden te beginnen. Er zal bijvoorbeeld vanaf het begin van het broedseizoen gezorgd moeten worden dat broedvogels zich niet vestigen als er gewerkt gaat worden in het broedseizoen.

Figuur 3.3. Informatiebord over de tijdelijke natuur in Eeserwold.

4 EFFECTEN OP NATUUR

In de toekomstige periode wordt het project Eeserwold verder gerealiseerd waarbij er huizen en bedrijven worden gebouwd en de bedrijvigheid en recreatie toe zal nemen. Voor de toetsing onderscheiden we de volgende mogelijke effecten:

- *Verstoring door geluid en trillingen*: dit betreft verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen. Tijdens de bouwphase zijn er machines (zoals heimachines en voertuigen) aanwezig en komt er geluid en trillingen vrij van de machines en voertuigen. Tijdens de gebruiksfase is er meer verstoring van recreatie en woon-werk verkeer.
- *Optische verstoring*: Als gevolg van de aanwezigheid van mensen en materiaal kan er sprake zijn van optische verstoring. Optische verstoring kan tot effecten leiden op beschermde diersoorten wanneer deze dieren gedurende langere tijd hierdoor hun leefgebied zullen mijden. Als gevolg waarvan het leefgebied tijdelijk of permanent ongeschikt is.
- *Stikstofdepositie*: Als gevolg van de werkzaamheden zal er een toename zijn van de uitstoot van vermestende en verzurende stoffen door voertuigen die ingezet worden. Dit kan tot verslechtering leiden van gevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten.
- *Verlies leefgebied*: dit gaat om het oppervlaktebeslag van de tijdelijke natuur door de toekomstige huizen en bedrijvenbouw.
- *Grondwaterstandsaling*: bij de start van de bouw kan het nodig zijn om de bouwkuip droog te malen waardoor dit op kleine schaal effect kan hebben op het grondwaterpeil.

Deze verstoringen kunnen mogelijk van invloed zijn op beschermde soorten en gebieden die in of nabij het plangebied voorkomen. Andere storingsfactoren kunnen op voorhand uitgesloten worden.

Figuur 4. Plasdrassituatie en houtwal in het plangebied Eeserwold

5 QUICKSCAN FLORA –EN FAUNAWET

Aan de hand van een quickscan kan snel in beeld worden gebracht wat de daadwerkelijk aanwezige natuurwaarden en te verwachten natuurwaarden, aan de hand van een habitatanalyse zijn in het plangebied. Met een bureaustudie en een veldbezoek zijn de natuurwaarden in beeld gebracht en op basis hiervan worden de effecten van voortzetting van het project Eeserwold op de beschermde natuurwaarden uit de Flora- en faunawet bepaald en worden de eventuele vervolgstappen aangegeven.

5.1 Werkwijze

Met behulp van onder andere de soorteninventarisaties op de websites telmee.nl, raven.nl en floron.nl en de eerder uitgevoerde natuuronderzoeken is allereerst een bureaustudie gemaakt van het voorkomen van beschermde soorten ter hoogte van het plangebied Eeserwold.

Donderdag 29 januari 2015 is er een veldbezoek uitgevoerd in het plangebied Eeserwold door Celine Roodhart, ecooloog in dienst van Royal HaskoningDHV. Het weer was bewolkt en net boven het vriespunt met perioden van zon en buien met natte sneeuw. Het plangebied is te voet doorkruist en ook de directe omgeving van het plangebied is meegenomen in de habitatgeschiktheidsbeoordeling. Tijdens het veldbezoek is een habitatgeschiktheidsbeoordeling gedaan voor beschermde soorten die volgens de bureaustudie mogelijk voorkomen. Daarbij is vooral gelet op eventuele resterende beschermde vaatplanten, eventuele sporen of oude nesten van broedvogels, otters en het voorkomen van amfibieën. Gezien het seizoen is januari niet de optimale periode om veldonderzoek te doen, maar met een bezoek aan het plangebied kan wel een goede inschatting van de habitatgeschiktheid worden gemaakt.

5.2 Beschermde soorten

Biotoopbeschrijving

Het gebied bestaat uit een braakliggend terrein onder de noemer Tijdelijke natuur met in het noorden agrarisch grasland wat in gebruik is door melkveehouders. Het zuiden van het gebied bestaat uit een zandwinplas, drassige rietlanden en enkele bedrijfspanden. Het oostelijk deel van het plangebied bestaat uit een ruigtezone met een nevengeul en een vistrap. Midden in het plangebied loopt een houtwal met bomen als zomereik, hazelaar, zwarte els en meidoorn waar algemene zoogdieren zoals ree en konijn voorkomen. Parallel aan deze houtwal loopt een nieuw gegraven watergang en ongeveer 50 m daarna een al langer bestaande watergang, zie Figuur 5.2. Het westelijk deel van het plangebied wordt begrensd door een brede watergang en graslandpercelen.

Vaatplanten

Op basis van de bureaustudie en de voorgaande onderzoeken worden blaasjeskruid, wilde marjolein, gewone dotterbloem en zwanenbloem verwacht in het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde vaatplanten aangetroffen (niet het juiste inventarisatie seizoen) maar op basis van een biotoopgeschiktheidsbeoordeling worden bovenstaande soorten wel verwacht. De beschermde vaatplanten kunnen effecten ondervinden van lokale grondwaterstands daling en biotoopverlies.

Conclusie: beschermde vaatplanten worden verwacht in het plangebied.

Er is een ontheffing voor de Tijdelijke natuur aanwezig wat inhoudt dat er geen aparte ontheffing meer hoeft te worden aangevraagd voor beschermde vaatplanten. Wel geldt de zorgplicht in het kader van de Flora-en faunawet. Daar, waar beschermde vaatplanten worden aangetroffen geldt dat deze exemplaren uitgespit moeten worden en verplaatst moeten worden naar een locatie met dezelfde milieuomstandigheden waar ze geen effect ondervinden van de werkzaamheden.

(Broed)vogels

Op basis van de inventarisatiegegevens op telmee.nl en sovon.nl worden de kievit, graspieper, witte kwikstaart, gele kwikstaart, boerenwaluw, tapuit en scholekster verwacht in het plangebied. Op basis van het veldbezoek worden ook de kleine plevier, patrijs, tureluur, watervogels zoals kraakeend en zomertaling, rietvogels zoals blauwborst en kleine karekiet en kleine zangvogels als fitis, putter verwacht in het plangebied. Aan de westkant van de zandwinplas kunnen oeverwaluwen voorkomen met nesten, in 2003 zat hier een kolonie (Royal Haskoning, 2004). De zandwinplas is geschikt als foerageergebied voor sterns (visdief) en meeuwen (kokmeeuw). Tijdens het veldbezoek zijn torenvalk, wulp, buizerd, kraai, kokmeeuw en kuifeend waargenomen in het plangebied.

Daarnaast zijn er enkele kraaiennesten en mogelijk een buizerdnest aangetroffen in de houtwal in het midden van het plangebied. Langs de Steenwijker Aa is een oud nestje van een zangvogel aangetroffen zie Figuur 5.1. Werkzaamheden tijdens het broedseizoen (globaal van 15 maart-15 juli¹) kunnen broedvogels verstoren. Voor alle inheemse vogelsoorten geldt dat verstoren of aantasten van nesten in het broedseizoen verboden is, overtreding (Ff-wet artikel 9, 11, 12). Vogels zijn op dezelfde wijze beschermd als tabel 3-soorten. Ontheffing voor het verstoren van broedvogels wordt in principe niet verleend. Overtreding van de Ff-wet wordt voorkomen door buiten het broedseizoen te werken. Als dat niet mogelijk is, dient op een andere manier te worden gezorgd dat verstoring wordt voorkomen, een ontheffing is niet mogelijk voor broedvogels.

Conclusie: er worden broedvogels verwacht in het plangebied. Overtreding van de Ff-wet wordt voorkomen door buiten het broedseizoen te werken of door ruim voor het broedseizoen (in januari) het plangebied ongeschikt te maken.

¹ ook buiten deze periode kunnen vogels broeden

Figuur 5.1. Oud nest van een zangvogel (putter) met op de achtergrond de Steenwijker Aa.

Vleermuizen

De gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en meervleermuis zijn in 2003 (Felix en Boonman) boven de zandwinplas en boven de Steenwijker Aa waargenomen. Vliegroutes en verblijfplaatsen van vleermuizen zijn destijds niet in het onderzoeksgebied vastgesteld en de verblijfplaatsen worden op basis van habitatgeschiktheid ook nu niet verwacht in het plangebied; er staan geen bomen met holtes of kleine gebouwen met spouwmuren. De enige gebouwen die er staan zijn de nieuwbouwhuizen die nog niet geschikt zijn voor vleermuisverblijfplaatsen. De Steenwijker Aa en de houtwal worden mogelijk als vliegroute gebruikt en het plangebied is geschikt als foerageergebied voor alle bovengenoemde soorten. De houtwal verdwijnt mogelijk door de uitvoering van project Eeserwold maar er zijn in de directe omgeving voldoende lintvormige elementen in de vorm van begroeiing. Ook is er voldoende alternatief foerageergebied in de directe omgeving van het plangebied waardoor er geen significant effect optreedt wanneer het project Eeserwold verder wordt uitgevoerd. De Steenwijker Aa wordt niet aangetast door de voorgenomen bouwplannen waardoor effecten op vleermuizen als gevolg van project Eeserwold uitgesloten kunnen worden.

Conclusie: Er worden vleermuizen verwacht in het plangebied die mogelijk gebruik maken van het gebied als foerageergebied en vliegroute. Doordat de vliegroute over de Steenwijker Aa niet wordt aangetast en er voldoende alternatieven zijn in de directe omgeving van het plangebied voor foerageergebieden en vliegroutes, kunnen effecten uitgesloten worden.

Zoogdieren

Op basis van de literatuurstudie worden otter (zwaar beschermd, tabel 3 bijlage IV), mol, egel, (spits)muizen, vos, bunzing, steenmarter, ree, haas en konijn (alle tabel 1, algemene soort) verwacht in het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn ree, haas en konijn waargenomen, zie figuur 5.2. Ook zijn er molshopen en muizengaten aangetroffen.

Op basis van een habitatgeschiktheidsbeoordeling en contact met Mark Zekhuis (ecoloog Landschap Overijssel) is daarnaast het voorkomen van de otter langs de Steenwijker Aa vastgesteld. Voor de algemene tabel 1 soorten geldt de zorgplicht. Voor de zwaar beschermde otter geldt dat vooral de extra verkeersbewegingen die de realisatie van project Eeserwold met zich meebrengt, een belangrijk effect kunnen hebben op de otter. De otter komt voor in de Steenwijker Aa en de directe omgeving daarvan in de oevers en in de ruigtevegetatie van de Ecozone. Op dit moment ligt er een fietspad langs de Steenwijker Aa en een zanddepot waar vrachtverkeer op en neer rijdt. Het zanddepot en de ecozone van de Steenwijker Aa zijn op dit moment van elkaar gescheiden door een hoog hekwerk, waardoor er geen verkeersslachtoffers van de otter zullen vallen door het vrachtverkeer hier. Dit hek zal goed onderhouden moeten worden en daarnaast zal het fietspad alleen toegankelijk moeten blijven voor fietsers en wandelaars, waardoor hier, op dit moment significante effecten op de otter uitgesloten kunnen worden. Het bouwverkeer naar de bouwlocaties kan zorgen voor effecten op de otter, in de vorm van aanrijdingen. Om dit effect zo goed mogelijk in te perken wordt aanbevolen om faunabuizen onder de wegen die dichtbij de Steenwijker Aa liggen aan te leggen zo gauw er bouwwegen of toegangswegen worden aangelegd. Verder zal door de vordering van het project Eeserwold de recreatiedruk langs de Steenwijker Aa toenemen waardoor er meer visuele en geluidsverstoring voor de otter op zal treden.

Echter doordat de otter een zeer mobiele soort is en geen vaste verblijfplaats heeft, worden significante effecten als gevolg van deze verstoring uitgesloten. Er zal verder geen habitatverlies optreden omdat de ecozone een permanente groene zone is in het kader van de compensatie voor de Flora- en faunawet, NNN en de KRW. Daarnaast dient deze relatief brede zone van 75 m ook als buffer voor de visuele en geluidsverstoring van de recreanten op het fietspad.

Conclusie: voor algemeen voorkomende zoogdieren geldt de zorgplicht. De otter is een zwaar beschermde soort en hiervoor geldt dat hij vooral voor komt in de Steenwijker Aa en de directe omgeving hiervan waardoor er faunabuizen aangelegd moeten worden onder wegen die grenzen aan de Steenwijker Aa, of er vlakbij liggen.

Figuur 5.2 Een haas en hollen van konijnen in het plangebied

Amfibieën

Op basis van de bureaustudie worden rugstreeppad (tabel 3) meerkikker, middelste groene kikker, bruine kikker en gewone pad verwacht in het plangebied (Ravon, 2015). De poelachtige wateren, snel opwarmende plassen en ruigtezones en flauwe oevers vormen het leefgebied en voortplantingsbiotoop voor deze soorten zie Figuur 5.3 . In de sloten en de visvijver die grenst aan de A32 komen bruine kikker, meerkikker, middelste groene kikker en kleine watersalamander voor.

Door het verder uitvoeren van project Eeserwold kan er mogelijk effect optreden op dit leefgebied en deze voortplantingswateren. Er zal vervolgonderzoek naar de rugstreeppad uitgevoerd moeten worden om de effecten uit te kunnen sluiten of aan te kunnen tonen. Het plangebied is zowel in de overwintering als tijdens de voortplanting relevant, want er zijn ondiepe wateren en snel opwarmende poelen aanwezig maar ook goed vergraafbare grond waar de soort kan overwinteren. Er is een ontheffing voor de Flora- en faunawet aanwezig in het kader van de Tijdelijke natuur maar de zorgplicht blijft gelden.

Conclusie: De zwaar beschermde rugstreeppad en andere meer algemene amfibieën worden verwacht in het plangebied. In het kader van de Tijdelijke natuur is er al een ontheffing aanwezig maar de zorgplicht blijft gelden. Om zo goed mogelijk de zorgplicht toe te kunnen passen op de rugstreeppad wordt aanbevolen om met vervolgonderzoek inzichtelijk te maken of de soort daadwerkelijk aanwezig is.

Figuur 5.3. Leefgebied voor amfibieën in het zuidwestelijk deel van het plangebied.

Reptielen

Op basis van de bureaustudie en het veldonderzoek worden er geen reptielen verwacht in het plangebied. Mogelijk dat het gebied direct grenzend aan de Steenwijker Aa in de toekomst leefgebied kan worden van de ringslang, maar deze soort komt hier nu niet voor. Hierdoor kunnen effecten op reptielen op voorhand uitgesloten worden.

Vissen

Op basis van de bureaustudie worden het biermpje, bittervoorn kleine modderkruiper en de grote modderkruiper verwacht in het plangebied (Ravon.nl). Op basis van een habitatgeschiktheidsbeoordeling in het veld worden deze soorten ook verwacht, er is bijvoorbeeld zwanenmossel gevonden, dit duidt er op dat er ook bittervoorn kan voorkomen, omdat deze soort voor zijn voortplanting afhankelijk is van de zwanenmossel, zie ook Figuur 5.4. Het biermpje is een soort die zich in kleine tot middelgrote stromende wateren ophoudt, met een grindrijke zandige bodem. Behalve in beken worden ze ook regelmatig in sloten aangetroffen (Ravon, 2015). Verder worden meer algemene soorten zoals tiendoornige stekelbaars, gewone baars en zeelt verwacht in het plangebied.

Bij uitvoering van het project gaan de poldersloten verloren en verdwijnt het leefgebied voor bovenstaande vissoorten. Er is echter voldoende alternatief leefgebied in de Steenwijker Aa en de nevengeul. Omdat de zorgplicht geldt ondanks dat er een ontheffing voor de Flora- en faunawet aanwezig is in het kader van de Tijdelijke natuur, kunnen de vissen tijdig voor het dempen van de sloten worden verplaatst naar dit alternatief leefgebied waardoor effecten op vissen uitgesloten kunnen worden.

Conclusie: er komen beschermde vissoorten voor in het plangebied en er is voldoende alternatief leefgebied beschikbaar wanneer het project Eeserwold straks verder uitgevoerd wordt. Door in het kader van de zorgplicht de vissen voor het dempen van de watergangen weg te vangen en te verplaatsen naar het alternatieve zeer geschikte leefgebied, worden effecten voorkomen.

Figuur 5.4. Een zwanenmossel en geschikte watergangen in het plangebied als leefgebied voor vissen zoals bittervoorn en biermpje.

Insecten en ongewervelden

Op basis van de bureaustudie worden (nog) geen beschermde insecten en ongewervelden verwacht in het plangebied, maar het gebied wordt steeds meer geschikt voor deze soortgroep, dus deze kunnen wel voor gaan komen. Er zijn wel meer algemene soorten aangetroffen zoals de heidelibel en grasjuffers (landschap Overijssel, 2011). Doordat er nu nog geen beschermde soorten voor komen kunnen effecten worden uitgesloten.

Conclusie: er komen geen beschermde insecten voor waardoor effecten uitgesloten kunnen worden. Wel geldt de zorgplicht.

6 VOORTOETS NATUURBESCHERMINGSWET 1998

De werkzaamheden vinden buiten de Natura 2000-gebieden plaats. Er is daarom geen sprake van optische verstoring of verlies van leefgebied. Ook kunnen effecten van grondwaterstanddaling op voorhand uitgesloten worden omdat dit een zeer lokale activiteit is en daarnaast zeer tijdelijk. Echter kan het door externe werking stikstofdepositie en of geluid en trillingen mogelijk wel een verstorend of verslechterend effect hebben op de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Op basis van een kwalitatieve beoordeling wordt in dit hoofdstuk bepaald of er (significant) negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden de Wieden, de Weerribben of het Holtingerveld.

6.1 Effectbeoordeling de Wieden

De mogelijke effecten op Natura 2000- gebied de Wieden worden hieronder per soortgroep of habitat beschreven.

6.1.1 Habitattypen

Stikstofdepositie

Voor de habitattypen kranswierwateren, blauwgrasland, overgangs- en trilvenen en vochtige heide zijn gevoelig voor stikstofdepositie. De mogelijke toename van stikstofdepositie komt van de tijdelijk extra uitstoot van machines en transportmiddelen tijdens de bouw en de toename van verkeersbewegingen van auto's en vrachtverkeer tijdens de gebruiksfase. Zowel de tijdelijke als de permanente toename van stikstofdepositie zal veroorzaakt worden door zeer lokale bronnen en bewegingen. Door de afstand van meer dan 3 km van het plangebied ten opzichte Natura 2000-gebied de Wieden kunnen significante effecten als gevolg van de mogelijke toename van lokale stikstofdepositie uitgesloten worden.

Significante effecten als gevolg van een toename van stikstofdepositie op de instandhoudingsdoelstelling van de habitattypen in de Wieden zijn op voorhand uit te sluiten.

Geluid en trillingen

Deze storingsfactor is niet van toepassing op habitattypen. Er treden geen (significant) negatieve effecten op.

6.1.2 Habitatsoorten

Stikstofdepositie

De habitatsoorten geel schorpioenmos, groenknolorchis, grote vuurvliinder en gevlekte witsnuitlibel zijn gevoelig voor een toename van de stikstofdepositie. Al deze soorten hebben een zeer lokale verspreiding. De mogelijke toename van stikstofdepositie komt van de tijdelijk extra uitstoot van machines en transportmiddelen tijdens de bouw en de toename van verkeersbewegingen van auto's en vrachtverkeer tijdens de gebruiksfase. Zowel de tijdelijke als de permanente toename van stikstofdepositie zal veroorzaakt worden door zeer lokale bronnen en bewegingen. Door de afstand van meer dan 3 km van het plangebied ten opzichte natura 2000-gebied de Wieden kunnen significante effecten als gevolg van de mogelijke toename van lokale stikstofdepositie uitgesloten worden.

(Significant) negatieve effecten als gevolg van een toename in stikstofdepositie op de instandhoudingdoelstelling van de habitatsoorten in de Wieden zijn op voorhand uit te sluiten.

Geluid en trillingen

De aangewezen habitatsoorten die gevoelig zijn voor onderwatergeluid zijn de vissen; grote modderkruiper, kleine modderkruiper, rivierdonderpad, bittervoorn en de meervleermuis. De werkzaamheden vinden op land plaats en niet in het water. Mogelijk kunnen de trillingen en/of geluid afkomstig van heimachines, de bouwwerkzaamheden en het vrachtverkeer zich voortplanten van het land naar het water, zie ook figuur 6.1. Echter is de afstand tussen het plangebied en de Wieden meer dan 3 km waardoor het niet realistisch is om te denken dat de zeer lokale heilactiviteiten en verkeersbewegingen effect hebben op habitatsoorten in de Wieden. Daarnaast wordt er overdag gewerkt waardoor effecten op de meervleermuis die 's nachts actief is, uitgesloten. Doordat de Wieden op een afstand van meer dan 3 km van het plangebied ligt, is er geen sprake van een geluidstoename in de Wieden en treden er geen (significante) effecten op de beschermde vissen en de meervleermuis.

Significante effecten als gevolg van een toename in geluid en trillingen op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitatsoorten in de Wieden zijn uitgesloten.

Figuur 6.1. De in aanbouw zijnde en al gerealiseerde villa's in Eeserwold langs de zandwinplas

6.1.3 Broedvogels

Stikstofdepositie

De aangewezen broedvogelsoorten bruine kiekendief en ijsvogel in het Natura 2000-gebied de Wieden zijn gevoelig voor stikstofdepositie (effectenindicator, 2015). Dit hangt voor de bruine kiekendief af van de status van zijn leefgebied; de bruine kiekendief broedt in rietlanden en door stikstofdepositie kan rietland verrijken waardoor er opslag van ruigtes en bomen ontstaat met als gevolg dat zijn habitat ongeschikt wordt. Voor de ijsvogel geldt dat hij vooral afhankelijk is van een goede waterkwaliteit. De mogelijke toename van stikstofdepositie komt van de tijdelijk extra uitstoot van machines en transportmiddelen tijdens de bouw en de toename van verkeersbewegingen van auto's en vrachtverkeer tijdens de gebruiksfase. Zowel de tijdelijke als de permanente toename van stikstofdepositie zal veroorzaakt worden door zeer lokale bronnen en bewegingen. Door de afstand van meer dan 3 km van het plangebied ten opzichte Natura 2000-gebied de Wieden kunnen significante effecten als gevolg van de mogelijke toename van lokale stikstofdepositie uitgesloten worden.

(Significant) negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie op de instandhoudingsdoelstellingen van de niet-broedvogelsoorten in de Wieden zijn uitgesloten.

Geluid en trillingen

De aangewezen broedvogels zijn niet gevoelig zijn voor verstoring door geluid en/of trillingen. En daarnaast ligt het plangebied op meer dan 3 km afstand van de Wieden, waardoor effecten uitgesloten kunnen worden.

(Significant) negatieve effecten op de aangewezen broedvogelsoorten als gevolg van geluidsverstoring en trillingen zijn uitgesloten.

6.1.4 Niet-broedvogels

Stikstofdepositie

De aangewezen niet- broedvogelsoorten paapje, roerdomp, watersnip en zwarte stern in het Natura 2000-gebied de Wieden zijn gevoelig voor stikstofdepositie (effectenindicator, 2015). Dit hangt voor al deze soorten af van de status van het leefgebied; het paapje en de roerdomp komen voor in rietlanden en door stikstofdepositie kan rietland verrijken waardoor er opslag van ruigtes en bomen ontstaat waardoor zijn habitat ongeschikt wordt. Voor de watersnip en zwarte stern geldt dat hij voornamelijk in open, nat gebied voorkomt, waardoor de successie van het gebied ook beperkt moet zijn. Voor de zwarte stern geldt daarnaast dat de waterkwaliteit (zichtjager) goed moet zijn. De mogelijke toename van stikstofdepositie komt van de tijdelijk extra uitstoot van machines en transportmiddelen tijdens de bouw en de toename van verkeersbewegingen van auto's en vrachtverkeer tijdens de gebruiksfase. Zowel de tijdelijke als de permanente toename van stikstofdepositie zal veroorzaakt worden door zeer lokale bronnen en bewegingen. Door de afstand van meer dan 3 km van het plangebied ten opzichte Natura 2000-gebied de Wieden kunnen significante effecten als gevolg van de mogelijke toename van lokale stikstofdepositie uitgesloten worden.

(Significant) negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie op de instandhoudingsdoelstellingen van de niet-broedvogelsoorten in de Wieden zijn uitgesloten.

Geluid en trillingen

De aangewezen niet- broedvogels zijn niet gevoelig zijn voor verstoring door geluid en/of trillingen. En daarnaast ligt het plangebied op meer dan 3 km afstand van de Wieden, waardoor effecten uitgesloten kunnen worden.

(Significant) negatieve effecten op de aangewezen broedvogelsoorten als gevolg van geluidsverstoring en trillingen zijn uitgesloten.

6.2 Effectbeoordeling de Weeribben

De mogelijke effecten op Natura 2000- gebied de Weeribben worden hieronder per soortgroep of habitat beschreven.

6.2.1 Habitattypen

Stikstofdepositie

Vooraf de habitattypen kranswierwateren, blauwgrasland, overgangs- en trilvenen en vochtige heide zijn gevoelig voor stikstofdepositie. De mogelijke toename van stikstofdepositie komt van de tijdelijk extra uitstoot van machines en transportmiddelen tijdens de bouw en de toename van verkeersbewegingen van auto's en vrachtverkeer tijdens de gebruiksfase. Zowel de tijdelijke als de permanente toename van stikstofdepositie zal veroorzaakt worden door zeer lokale bronnen en bewegingen. Door de afstand van meer dan 8 km van het plangebied ten opzichte Natura 2000-gebied de Weeribben kunnen significante effecten als gevolg van de mogelijke toename van lokale stikstofdepositie uitgesloten worden.

Significante effecten als gevolg van een toename van stikstofdepositie op de instandhoudingdoelstelling van de habitattypen in de Weeribben zijn op voorhand uit te sluiten.

Geluid en trillingen

Deze storingsfactor is niet van toepassing op habitattypen. Er treden geen (significant) negatieve effecten op.

6.2.2 Habitatsoorten

Stikstofdepositie

De habitatsoorten groenknolorchis, grote vuurvlinder en gevlekte witsnuitlibel zijn gevoelig voor een toename van de stikstofdepositie. Al deze soorten hebben een zeer lokale verspreiding. De mogelijke toename van stikstofdepositie komt van de tijdelijk extra uitstoot van machines en transportmiddelen tijdens de bouw en de toename van verkeersbewegingen van auto's en vrachtverkeer tijdens de gebruiksfase. Zowel de tijdelijke als de permanente toename van stikstofdepositie zal veroorzaakt worden door zeer lokale bronnen en bewegingen. Door de afstand van meer dan 8 km van het plangebied ten opzichte Natura 2000-gebied de Weeribben kunnen significante effecten als gevolg van de mogelijke toename van lokale stikstofdepositie uitgesloten worden.

(Significant) negatieve effecten als gevolg van een toename in stikstofdepositie op de instandhoudingdoelstelling van de habitatsoorten in de Weeribben zijn op voorhand uit te sluiten.

Geluid en trillingen

De aangewezen habitatsoorten die gevoelig zijn voor onderwatergeluid zijn de vissen; grote modderkruiper, kleine modderkruiper, rivierdonderpad, bittervoorn en de meervleermuis. De werkzaamheden vinden op land plaats en niet in het water. Mogelijk kunnen de trillingen en/of geluid afkomstig van heimachines en het vrachtverkeer zich voortplanten van het land naar het water. Echter is de afstand tussen het plangebied en de Weerribben meer dan 8 km waardoor het niet realistisch is om te denken dat de zeer lokale heilactiviteiten en verkeersbewegingen effect hebben op habitatsoorten in de Wieden. Daarnaast wordt er overdag gewerkt waardoor effecten op de meervleermuis die 's nachts actief is, uitgesloten. Doordat de Weerribben op een afstand van meer dan 8 km van het plangebied ligt, is er geen sprake van een geluidstoename in de Weerribben en treden er geen (significante) effecten op de beschermde vissen en de meervleermuis.

Significante effecten als gevolg van een toename in geluid en trillingen op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitatsoorten in de Weerribben zijn uitgesloten.

6.2.3 Broedvogels

Stikstofdepositie

De aangewezen broedvogelsoorten roerdomp, watersnip en zwarte stern in het Natura 2000-gebied de Weerribben zijn gevoelig voor stikstofdepositie (effectenindicator, 2015). Dit hangt voor al deze soorten af van de status van het leefgebied; de roerdomp komt voor in rietlanden en door stikstofdepositie kan rietland verrijken waardoor er opslag van ruigtes en bomen ontstaat waardoor zijn habitat ongeschikt wordt. Voor de watersnip en zwarte stern geldt dat hij voornamelijk in open, nat gebied voorkomt, waardoor de successie van het gebied ook beperkt moet zijn. Voor de zwarte stern geldt daarnaast dat de waterkwaliteit (zichtjager) goed moet zijn. De mogelijke toename van stikstofdepositie komt van de tijdelijk extra uitstoot van machines en transportmiddelen tijdens de bouw en de toename van verkeersbewegingen van auto's en vrachtverkeer tijdens de gebruiksfase. Zowel de tijdelijke als de permanente toename van stikstofdepositie zal veroorzaakt worden door zeer lokale bronnen en bewegingen. Door de afstand van meer dan 8 km van het plangebied ten opzichte Natura 2000-gebied de Weerribben kunnen significante effecten als gevolg van de mogelijke toename van lokale stikstofdepositie uitgesloten worden.

(Significant) negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie op de instandhoudingsdoelstellingen van de niet-broedvogelsoorten in de Weerribben zijn uitgesloten.

Geluid en trillingen

De aangewezen broedvogels zijn niet gevoelig zijn voor verstoring door geluid en/of trillingen. En daarnaast ligt het plangebied op meer dan 8 km afstand van de Weerribben, waardoor effecten uitgesloten kunnen worden.

(Significant) negatieve effecten op de aangewezen broedvogelsoorten als gevolg van geluidsverstoring en trillingen zijn uitgesloten.

6.3 Effectbeoordeling Holtingerveld

De mogelijke effecten op Natura 2000- gebied Holtingerveld worden hieronder per soortgroep of habitat beschreven.

6.3.1 Habitattypen

Stikstofdepositie

Vooral de habitattypen zure vennen, vochtige heide, droge heide, heischrale graslanden en binnenlandse kraaihei begroeiingen zijn gevoelig voor stikstofdepositie (effectenindicator, 2015). De mogelijke toename van stikstofdepositie komt van de tijdelijk extra uitstoot van machines en transportmiddelen tijdens de bouw en de toename van verkeersbewegingen van auto's en vrachtverkeer tijdens de gebruiksfase. Zowel de tijdelijke als de permanente toename van stikstofdepositie zal veroorzaakt worden door zeer lokale bronnen en bewegingen. Door de afstand van meer dan 4 km van het plangebied ten opzichte Natura 2000-gebied de Holtingerveld kunnen significante effecten als gevolg van de mogelijke toename van lokale stikstofdepositie uitgesloten worden.

Significante effecten als gevolg van een toename van stikstofdepositie op de instandhoudingdoelstelling van de habitattypen in Holtingerveld zijn op voorhand uit te sluiten.

Geluid en trillingen

Deze storingsfactor is niet van toepassing op habitattypen. Er treden geen (significant) negatieve effecten op.

6.3.2 Habitatsoorten

Stikstofdepositie

Allebei de habitatsoorten: kamsalamander en gevlekte witsnuitlibel zijn gevoelig voor een toename van de stikstofdepositie. Beide soorten hebben een zeer lokale verspreiding. De mogelijke toename van stikstofdepositie komt van de tijdelijk extra uitstoot van machines en transportmiddelen tijdens de bouw en de toename van verkeersbewegingen van auto's en vrachtverkeer tijdens de gebruiksfase. Zowel de tijdelijke als de permanente toename van stikstofdepositie zal veroorzaakt worden door zeer lokale bronnen en bewegingen. Door de afstand van meer dan 4 km van het plangebied ten opzichte Natura 2000-gebied Holtingerveld kunnen significante effecten als gevolg van de mogelijke toename van lokale stikstofdepositie uitgesloten worden.

(Significant) negatieve effecten als gevolg van een toename in stikstofdepositie op de instandhoudingdoelstelling van de habitatsoorten in Holtingerveld zijn op voorhand uit te sluiten.

Geluid en trillingen

Het is onbekend of de kamsalamander en gevlekte witsnuitlibel gevoelig zijn voor verstoring door geluid en trillingen. De werkzaamheden vinden op land plaats en niet in het water. Mogelijk kunnen de trillingen en/of geluid afkomstig van heimachines en het vrachtverkeer zich voortplanten van het land naar het water. Echter is de afstand tussen het plangebied en Holtingerveld meer dan 4 km waardoor het niet realistisch is om te denken dat de zeer lokale heideactiviteiten en verkeersbewegingen effect hebben op de zeer lokaal verspreide habitatsoorten in Holtingerveld. Doordat Holtingerveld op een afstand van meer dan 4 km van het plangebied ligt, is er geen sprake van een geluidstoename in Holtingerveld en treden er geen (significante) effecten op de kamsalamander en gevlekte witsnuitlibel.

Significante effecten als gevolg van een toename in geluid en trillingen op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitatsoorten in Holtingerveld zijn uitgesloten.

7 TOETSING VOORMALIGE EHS; NATUURNETWERK NEDERLAND

Direct grenzend aan het plangebied ligt de (robuuste) verbindingzone langs de Steenwijker Aa die deel uitmaakt van de provinciale ecologische hoofdstructuur, nu Natuurnetwerk Nederland genoemd (NNN). Het plan Eeserwold heeft geen doorsnijding van natuurgebieden die behoren tot het Natuurnetwerk Nederland, zie Figuur 3.2. De Steenwijker Aa zelf is aangewezen als KRW water en de waarden hiervan zullen in stand gehouden moeten worden. Het plan Eeserwold heeft op de kwaliteit en de natuurwaarden van de Steenwijker Aa geen effect doordat er geen verontreiniging plaats vindt en daarnaast heeft de bouw van huizen en bedrijfscomplexen geen invloed op de natuurwaarden van de Steenwijker Aa. De bouwwerkzaamheden zijn zeer lokaal en tijdelijk. Tijdens de gebruiksfase zal er wel een toename zijn van de recreatiedruk langs de Steenwijker Aa, maar dit heeft geen invloed op de waarden van de Steenwijker Aa als KRW waterlichaam. Op dit moment draagt de status 'Tijdelijke natuur' van het plangebied bij aan de versterking van het Natuurnetwerk Nederland, dat zal straks verdwijnen.

Conclusie: Wanneer er straks een deel van het project Eeserwold weer verder in uitvoering gaat dan zijn er geen belemmeringen vanuit het Natuurnetwerk Nederland omdat er geen doorsnijding of habitatverlies plaatsvindt en er daarmee geen wezenlijke kenmerken en waarden worden aangetast.

Figuur 7.1. Robuuste ecologische verbindingzone met nevengeul langs de Steenwijker Aa

8 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

8.1 Conclusie voortoets

- Significante effecten als gevolg van een toename van stikstofdepositie op de instandhoudingdoelstelling van de habitattypen, habitatsoorten, broedvogel en niet-broedvogels in de Wieden, de Weerribben en het Holtingerveld zijn op voorhand uit te sluiten.
- Significante effecten als gevolg van een toename in geluid en trillingen op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitattypen, habitatsoorten, broedvogel en niet-broedvogels in de Wieden, de Weerribben en het Holtingerveld zijn op voorhand uit te sluiten.
- Een Natuurbeschermingswetvergunning aanvraag en nadere onderbouwing via een passende beoordeling is niet aan de orde.

8.2 Conclusie quickscan Flora- en faunawet

Voor alle aangetroffen soorten geldt dat er in het kader van de Tijdelijke natuur al een ontheffing aanwezig is voor de Flora- en faunawet. Echter blijft de zorgplicht van kracht ondanks dat deze ontheffing aanwezig is. Aan de zorgplicht kan bijvoorbeeld worden voldaan door te werken volgens één van de door de Minister van EL&I goedgekeurde gedragscodes, zie ook hoofdstuk 9, mitigatie.

- Beschermde vaatplanten worden verwacht in het plangebied; er zal gericht veldonderzoek plaats moeten vinden om de locaties van de beschermde vaatplanten goed in kaart te brengen om zo de zorgplicht goed uit te kunnen voeren.
- Er worden broedvogels verwacht in het plangebied. Overtreding van de Ff-wet wordt voorkomen door buiten het broedseizoen te werken of door ruim voor het broedseizoen (in januari) het plangebied ongeschikt te maken, in het kader van de zorgplicht.
- Er worden vleermuizen verwacht in het plangebied die mogelijk gebruik maken van het gebied als foerageergebied en vliegroute. Doordat er voldoende alternatieven zijn in de directe omgeving van het plangebied voor foerageergebieden en vliegroutes, kunnen effecten uitgesloten worden. De zwaar beschermde otter en andere meer algemene zoogdieren komen voor in het plangebied. Voor de otter geldt dat hij vooral voor komt in de Steenwijker Aa en de directe omgeving hiervan waardoor er faunabuizen aangelegd moeten worden onder wegen die straks worden aangelegd en grenzen aan de Steenwijker Aa, of er vlakbij liggen, in het kader van de zorgplicht.
- De zwaar beschermde rugstreeppad en andere meer algemene amfibieën worden verwacht in het plangebied. Om de zorgplicht op de rugstreeppad goed toe te passen wordt vervolgonderzoek aanbevolen.
- Er komen geen reptielen voor het in het plangebied waardoor effecten op reptielen op voorhand uitgesloten worden.
- Er komen beschermde vissoorten voor in het plangebied en er is voldoende alternatief leefgebied beschikbaar wanneer het project Eeserwold straks verder uitgevoerd wordt. Door in het kader van de zorgplicht de vissen voor het dempen van de watergangen weg te vangen en te verplaatsen naar het alternatieve zeer geschikte leefgebied, worden effecten voorkomen.
- Er komen geen beschermde insecten voor waardoor effecten uitgesloten kunnen worden.

8.3 Conclusie toetsing voormalige EHS: NNN

Er zijn geen belemmeringen vanuit het Natuurnetwerk Nederland wanneer straks het project Eeserwold weer verder in uitvoering gaat omdat er geen doorsnijding plaatsvindt en er daarmee geen wezenlijke waarden en kenmerken van het Natuurnetwerk Nederland worden aangetast. Er hoeft hiervoor geen actie ondernomen te worden als straks de uitvoering weer start.

MITIGATIE*Beschermde vaatplanten*

Om onopzettelijke vernietiging van (spontaan gekiemde) beschermde vaatplanten te voorkomen, moet begin juni het plangebied geïnventariseerd worden op beschermde vaatplanten. Gevonden beschermde vaatplanten worden gemarkeerd en wanneer de groeiplaats niet ontzien kan worden door de geplande werkzaamheden, worden de planten met een diepe grondkluut overgeplaatst naar een vergelijkbare plaats waar ze niet in de weg staan.

Broedvogels

- start het bouwrijp maken, het kaal maken van het terrein, voor de aanvang van het nieuwe broedseizoen, vòòr half februari. Wilde eenden en grauwe ganzen beginnen rond half februari met de eileg. Door het kaal maken van het terrein worden broedgevallen voorkomen of de werkzaamheden moeten in februari starten en continue doorgaan;
- verjaag *potentiële* broedparen door het plaatsen van vogelverschrikkers, zoals stevige hoge palen met zwarte, ritselende plastic zakken. Deze vogelverschrikkers moeten in voldoende hoge aantallen in het plangebied worden neergezet en intact aanwezig blijven tot het broedseizoen voor betrokken vogels (weide- en akkervogels en broedvogels van slootoevers) voorbij is. Wilde eenden, scholeksters en kieviten zijn half juli klaar met broeden, maar meerkoeten en witte kwikstaarten broeden meerdere malen, tot in augustus. Dit vergt regelmatige controle en reparatie, zeker op plaatsen waar veel wind is.

Rugstreeppad

Vlak voordat er een gebied bouwrijp gemaakt gaat worden wordt aanbevolen het volgende te doen:

- het opsporen, vangen en verplaatsen van dieren die zich verplaatsen van winterhabitat (vergraafbare grond) naar potentiële voortplantingswateren (ondiepe plassen) onder begeleiding van een deskundige, in de periode maart tot en met mei en voordat de werkzaamheden worden uitgevoerd.
 - het uitleggen en iedere ochtend controleren van vochtige dakpannen, waar de dieren onder kruipen en waar de dieren relatief makkelijk (overdag) onder vandaan gehaald kunnen worden. In een droge periode worden de dakpannen extra vochtig gehouden. Verspreid door het gebied worden deze dakpannen neergelegd, op plekken waar amfibieën worden verwacht. het aantal uit te leggen en te controleren dakpannen is afhankelijk van de grootte van het leeg te vangen gebied, maar bedraagt minstens 20 dakpannen.
 - de gevangen dieren moeten naar de poelen langs de Steenwijker Aa worden overgebracht (De directe omgeving van de poel is ook geschikt als foerageergebied en winterbiotoop).
- het opsporen en verplaatsen van ei-snoeren die toch door padden in de rivier of in ontstane plasjes zijn afgezet. De snoeren in een bak met gebiedseigen water verzamelen en deze verspreid in de compensatiepoel uitzetten. Voor het zoeken en verzamelen van eisnoeren en het vervolgens verplaatsen naar een geschikt water is ontheffing van artikel 12 noodzakelijk.

Otter

Onderhouden van het hek tussen het zanddepot en de Steenwijker Aa. Aanleg van een faunabuis en otter werende rasters onder de nog aan te leggen wegen van het project Eeserwold die grenzen aan de Steenwijker Aa, of daar vlakbij liggen.

Vissen

- Bij de planning van de werkzaamheden aan de sloten wordt rekening gehouden met de levenscyclus van de beschermde vissen. Verstoring in de meest kwetsbare periode moet voorkomen worden. De meest kwetsbare periodes zijn de overwintering periode tijdens zeer koud weer (vorst of luchttemperaturen beneden de 5° C) en de voortplantingsperiode.

Een deskundig ecooloog (zie figuur 9.1 Checklist deskundige) met de benodigde vergunningen en een groot fijnmazig (RAVON)-net of draagbare elektrische visapparatuur (bijvoorbeeld type 'de Fuut', 350V/100W) vist de te dempen slootdelen leeg. Bij het elektrische leegvissen gebeurt dit met zeer zwakke stroom. Dan zwemmen alle vissen naar het stroom geleidende net (waaraan de kathode is gekoppeld) toe. Bij te sterke stroom blijven vooral de modderkruipers (en andere vissoorten met kleine zwemblazen, zoals paling) verdoofd in de modder achter, waardoor ze niet weggevangen kunnen worden. Het viswerk moet systematisch plaatsvinden; van de ene zijde naar de andere. Liefst wordt de elektrische bemonstering nog een keer herhaald door wat dieper in de modder te vissen.

Wat is een deskundige ecooloog?

Het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooogwerkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland als ecooogwerkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld De Zoogdierverseniging, SOVON, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, EIS Nederland).

Figuur 9.1. Checklist deskundige.

- De gevangen dieren worden overgezet naar de nevengeul van de Steenwijker Aa.
- Er wordt nooit met meerdere machines naar elkaar toegewerkt, er wordt één kant op gewerkt.
- Wanneer de sloot na afvissen is leeggepompt wordt de bagger op de kant gezet en gecontroleerd door een deskundig ecooloog
- De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundig ecooloog.

Figuur 9.2. Status realisatie Eeserwold januari 2015.

BRONNEN

- Ecologie Eesveense Hooilanden, 2002, C.S. Holsteijn, Royal Haskoning
- Effectenindicator, 2015, Synbiosys, Ministerie van Economische Zaken
- Flora en Fauna Eeserwold, 2004, Royal Haskoning, C.S. van Holsteijn, concept, M1709.A7
- Geel Schorpioenmos, 2008, van Tweel, Naturalis
- Natuuronderzoek Eesveense Hooilanden Steenwijk, 2003 Felix en Boonman, Bureau Natuurbalans
- Nota van uitgangspunten bestemmingsplanherziening Eeserwold, concept
- Zelf aan de slag met tijdelijke natuur, 2011, innovatienetwerk

Internetsites

http://gisopenbaar.overijssel.nl/viewer/app/atlasvanoverijssel_basis/v1
<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx>
<http://www.Overijssel.nl/thema%27s/natuur-en-landschap/projecten/ecologische/>
<http://www.destentor.nl/regio/steenwijkerland/ecozone-eeserwold-bewoond-1.3559904>
<http://www.zoogdiervereniging.nl/de-otter-lutra-lutra>
<http://www.ravon.nl>
www.sovon.nl
www.telmee.nl

Bijlage 1

Flora en fauna

Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen

De belangrijkste voor, ruimtelijke ontwikkeling en ingrepen relevante verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn weergegeven in tabel 1.

Artikel (zorgplicht)	2	1. Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover dat in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.
Artikel 8		Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9		Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10		Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11		Het is verboden nesten, holen of andere voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12		Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
Artikel 13		Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort ..., te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin ..., binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Beoordelingskader Flora- en faunawet

Indien er beschermde soorten van de tabellen 2 of 3 aanwezig zijn in het plangebied en de activiteiten een mogelijk negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding, dient te worden vastgesteld of het project kan worden uitgevoerd. Als daarbij een overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen is er geen ontheffing ex. Art. 75c nodig.

Kan er ondanks het treffen van voorzorgsmaatregelen niet worden uitgesloten dat er effecten op de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten optreden, dan zijn er verschillende vervolgstappen mogelijk. Deze zijn afhankelijk van de 'zwaarte' van de te beschermen soort, de impact van het initiatief op de staat van instandhouding en de evt. aanwezigheid van een goedgekeurde gedragscode.

Indien de uitkomst is dat er een ontheffing nodig is, dan is een belangrijk beoordelingscriterium in hoeverre de 'functionaliteit' voor een specifieke soort intact blijft. Vogels nemen een bijzondere plaats in, zij worden in deze paragraaf afzonderlijk behandeld.

Naar aanleiding van enkele recente uitspraken van de Raad van State is de interpretatie van de Flora- en faunawet aangescherpt. Deze aanscherping heeft betrekking op artikel 11: het verstoren van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen, voor soorten van de Habitatrichtlijn Bijlage IV en de Vogelrichtlijn. Verstoring zoals bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet is een begrip dat niet genoemd wordt in de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Dit betekent dat verstoring in deze context, niet getoetst hoeft te worden aan wettelijke belangen uit beide Europese richtlijnen. In plaats daarvan kan getoetst worden aan wettelijk belangen op nationaal niveau, waaronder ook ruimtelijke inrichting en ontwikkeling vallen.

Vogels

De bescherming van vogels neemt binnen de Flora- en faunawet een aparte positie in. In de Flora- en faunawet is de bescherming van de meeste vogelsoorten gericht op de nesten van broedvogels. Dit houdt in dat de nesten van broedvogels gedurende het broedseizoen zijn beschermd. Het is gedurende het broedseizoen verboden om de nesten van broedvogels te verstoren en/of weg te nemen.

De vogelnesten vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Buiten het broedseizoen zijn nesten van de meeste vogelsoorten niet beschermd. Een ontheffing is niet noodzakelijk als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats vinden en ook niet als er maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat er zich vogels vestigen op de bouwplaats. De Flora- en faunawet kent echter geen standaardperiode voor het broedseizoen (zie kader).

Broedseizoen

Voor een begrip als 'broedseizoen' is geen standaardperiode te hanteren. Afhankelijk van de soort en weersomstandigheden in een bepaald jaar kunnen soorten veel eerder of juist later broeden dan normaal het geval zou zijn. Dit kan zelfs per regio verschillen. Voor de wet is van belang of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De vaak geciteerde periode 15 maart t/m 15 juli is dus slechts een indicatie. De periode januari tot begin oktober kan theoretisch door broedvogels nog gebruikt worden als een broedperiode. Voor aanvang van de werkzaamheden dient altijd op broedgevallen gecontroleerd te worden.

Voor een aantal vogelsoorten bestaat een uitzonderingspositie op het bovenstaande. Van deze vogelsoorten is het nest aangemerkt als "vaste rust- of verblijfplaats". Deze nesten zijn gedurende het gehele seizoen beschermd onder artikel 11 en zijn aangewezen in de "aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (ministerie van LNV, 2009). De jaarrond beschermde nesten zijn ingedeeld in onderstaande categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (roek, gierzwaluw en huismus).

3. Nesten van vogels (geen kolonievogels), die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (kerkuil, ooievaar, slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (boomvalk, buizerd, ransuil).
5. Nesten van vogels, die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar ervoor hebben gebroed of de directe omgeving ervan, maar dan wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, maar vragen wel extra onderzoek, omdat ze jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen.

Twee belangrijke vragen bij de beoordeling of er voor de soorten uit de bovenstaande categorieën een ontheffing noodzakelijk is zijn de volgende:

- Is er voor de soort voldoende gelegenheid om zelfstandig een natuurlijk alternatief nest te vinden?
- Is er voor de soort voldoende mogelijkheid om met succes een kunstmatig alternatief nest aan te bieden?